

At the time when you release, etc.

בזמן שאתה משמט כולי –

OVERVIEW

הלל explained that the reason הלל was able to be פרוסבול is because (הלל maintains that) שמטת כספים בזמן הזה is only מדרבנן. To support this contention (that וזה of פסוק דורש רבי in ברייתא cited אביי (מדרבנן is שמטת כספים בזה"ז" שמטת קרקע, one is referring to two types of שמטה, one is קרקע and the other שמטת כספים and since they are mentioned together we can derive that when there is no שמטת קרקע there is no שמטת כספים. However this ברייתא does not state clearly that בזמן בית שני (when הלל lived) there was no שמטת קרקע. It also gives no reason why there should not be שמטת קרקע (בית שני) and therefore also no שמטת כספים. Our תוספות discusses these issues.

פירש בקונטרס¹ דהשמטת קרקע² לא נהגא בבית שני –

- בית המקדש second was not observed during the שמטת קרקע רש"י explained that כדאמרין בירושלמי בפרקין³ מנין שאין שמטה נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג –

As רבי states in the תלמוד ירושלמי in our פרק, 'how do we derive that שמטת קרקע is not observed unless it is the time when יובל is observed -

שנאמר⁴ וזה דבר השמיטה שמוט אחת שמטת יובל ואחת שמטת שביעית כולי⁵ –

For it is written in the תורה, 'וזה דבר השמיטה שמוט' (and this is the rule of שמטה; release); the two words שמטה and שמוט; one refers to שמטת יובל and one refers to שמטת שביעית, etc.⁷ This concludes the citation from the ירושלמי רש"י. continues -

ובבית שני הואיל ולא נהג יובל שלא היו כל יושביה עליה⁶ לא נהגא שמטה מדאורייתא –

And in the time of בית שני, since יובל was not observed, for all its (Jewish) inhabitants were not on the land, therefore שמטה of שביעית was also not observed מדאורייתא⁸.

continues with רש"י (asking and answering): תוספות

¹ בד"ה בשביעית.

² השמטת קרקע (resting of the land) refers (mainly) to the prohibitions of planting and harvesting on the seventh year.

³ פ"ד ה"ג (in our ירושלמי texts it is on ב,א).

⁴ דברים (ראה) ט,ב.

⁵ This is a דרשה (for that פרשה discusses only שמטת כספים, but not שמטת קרקעות or of יובל. They שמטת) (פרשת בהר are discussed in שמטת דשביעית ודיובל).

⁶ The תורה writes (ויקרא [בהר] כה,י) regarding יובל that יושביה לכל בארץ כלל יושביה עליה only when בית שני not all the Jews returned to א"י. See later in this תוספות. The ירושלמי actually states that (חורבן בית ראשון) (which was more than one hundred before פסקו היובלות).

והא דאמרינן בערכין (דף לב, ב) מנו יובלות לקדש שמיטין⁷ היינו מדרבנן –

And that which יצחק בר נחמן רב said in ערכין, **‘they counted יובלות** in order to sanctify שמיטין; indicating that שמיטה was observed in בית שני (not as mentioned previously), מדרבנן שמיטה בבית שני answers that the observance of שני

In summation: The view of רש"י is that our גמרא knew already that there is no קרקע during שמיטה (they derive it from the ירושלמי which compares שביעית to יובל [which did not exist since בית שני since בזמן בית שני עליה], our גמרא teaches that (even) שמיטה כספים was not effective בזמן בית שני מדאורייתא).

פירש"י has a difficulty with תוספות:

– וקשה לרבינו תם דהיה לו להביא ההיא דירושלמי⁸ –

And the ר"ת has a difficulty with this explanation, for the גמרא should have also cited that דרשה of the ירושלמי (that there is no קרקע מדאורייתא during שני) –

anticipates a possible resolution:

– ואפילו נאמר דסמין אהיה והך דהכא מייתי משום כספים –

And even if we will assume that the גמרא depended on that ירושלמי (assuming that we are aware of it) and the גמרא merely cited this דרשה because of שמיטה (to teach that מדאורייתא it too is not effective בזמן בית שני), nevertheless -

אכתי קשה בריש מועד קטן (דף לב, ב) דפריך חרישה וזריעה בשביעית מי שרי ומייתי הך דהכא - There is still a difficulty in the beginning of מו"ק⁹, where the גמרא asks, **is plowing and planting permitted during שביעית¹⁰** and the גמרא there, as an answer, cites this ברייתא which is mentioned here in our גמרא¹¹ (and not the ירושלמי) -

– והתם לא שייך כלל לאתויי אלא ההיא דירושלמי –

However, there it is not appropriate to cite our ברייתא (which only teaches that when there is no קרקע there is no שמיטה כספים, but it does not teach us that there is no קרקע בזה"ז), but rather the ברייתא mentioned in the ירושלמי should have been cited there, since that ברייתא teaches us that there is no קרקע מדאורייתא when

⁷ The גמרא there agrees that there was no שני בזמן בית שני, however after counting seven שמיטות of seven years (forty-nine years), they counted the fiftieth year as יובל (but it did not have the rules of יובל), merely in order to begin the count of the following seven שמיטות all over again in the fifty-first year.

⁸ How else are we to know that there is no שני בזמן בית שני קרקע בזמן בית שני?!

⁹ The גמרא there cited a משנה which states one may irrigate on שביעית a בית השלחין (a field that requires irrigation). Irrigating a field is forbidden on שביעית either because of זריעה or because of חרישה.

¹⁰ How can we understand the משנה of שביעית בית השלחין בשביעית?

¹¹ The משנה is discussing שביעית בזמן הזה which is only מדרבנן and therefore they were lenient regarding a בית שמיטה כספים and שמיטה קרקע which compares ברייתא our גמרא. The השלחין.

there is no יובל (after הראשון)¹².

תוספות offers his explanation:

ונראה לרבינו תם דהשמטת קרקע דהכא ודהתם לא איירי בחרישה וזריעה –

And it is the view of the ר"ת that the term השמטת קרקע both here and there (in the ירושלמי) is not discussing חרישה וזריעה –

אלא בשדות החוזרות לבעלים ביובל¹³ –

But rather the term השמטת קרקע is referring to the fields that are returned to the original owners on יובל.

והשמטת קרקע קרי ליובל ולשביעית השמטת כספים¹⁴ –

And the ברייתות refer to יובל as השמטת קרקע (for on יובל the קרקע is released by the buyer and it returns to the seller) and they refer to השמטת כספים as שביעית, the reason השמטת כספים is called שביעית (in the ירושלמי) –

דשמיטה משמטת כספים¹⁵ ולא יובל כדאמרין בהדיא¹⁶ בפרשת ראה אנכי –

For only שמיטה (which is שביעית) is משמטת כספים but not יובל, as the [ספרי] clearly states in פרשת ראה אנכי –

ודריש לה מדבר השמיטה שמוט –

And we derive it from the פסוק of שמוט דבר השמיטה שמוט¹⁷ –

והכי קאמר בזמן שאתה משמט יובל אתה משמט שביעית כי ההיא דירושלמי –

And this is how it is derived; when you are משמט יובל (which is only when כל שביעית) you are משמט שביעית (read כספים) so that our ברייתא is actually the same as that ברייתא in ירושלמי.

In summation: according to תוספות, שמטת קרקע refers to יובל and שמטת שביעית refers to שמיטה (שמטת קרקע) and we derive directly from יובל (שמטת קרקע) that שמיטה is only כספים (and שמטת קרקע) and כספים

¹² This question is on רש"י who maintained that we know that there is no שני בבית קרקע from the ברייתא in the ירושלמי; however our ברייתא only teaches us that there is no שמיטה כספים when there is no שמטת קרקע.

¹³ The תורה teaches us (ויקרא [בהר] פרק כה) that when one sells an inherited field (שדה אחוזה), the sale is valid only until יובל and when יובל comes the field reverts back to the original owner.

¹⁴ תוספות states that the term שמטת יובל means שמטת קרקע and the term שמטת שביעית means שמיטה כספים, so when the ירושלמי states שמטת שביעית יובל אתה משמט שביעית it means that when there is שמטת קרקע [only then] there is שמיטה כספים, which is identical to what the ברייתא here teaches..

¹⁵ When the ירושלמי states שמטת שביעית and our ברייתא states שמטת כספים they are both referring to both קרקע (of חרישה וזריעה) and שמיטה כספים. [This will explain how the גמרא in מו"ק cites our ברייתא of שמיטה כספים.] All three שמטות including שמטת קרקע, שמיטה כספים and יובל, are only נהג together. The reason we mention כספים is because שמיטה כספים is (more) identical to יובל, since in both cases one has to give up ownership (the buyer and the lender). This also explains that both ברייתות were taught by רבי.

¹⁶ The marginal note inserts the word בספרי.

¹⁷ See גורם נה"מ who suggests that we are גורם also, וזה, for this teaches us that only this (שמיטה) is משמט כספים but not יובל.

when there is a יובל; thus making our ברייתא and the ברייתא in the ירושלמי identical.

תוספות continues:

ואומר רבינו תם דבבית שני נהג יובל¹⁸ דאמרינן בפרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף יא,א) –

And the גמרא states in פרק ד' מחוסרי כפרה that יובל was observed in the time of the בני בית שני, for the גמרא states in פרק ד' מחוסרי כפרה, on the פסוק of -

ואשמים¹⁹ איל צאן על אשמתם מלמד שכולן שפחות חרופות בעלו –

ואשמים¹⁹ איל צאן על אשמתם (and for their guilt they brought an איל צאן על אשמתם (קרובן אשם) בועל a עזרא were בועל a עזרא (which requires an אשם שפחה חרופה) שפחה חרופה

ושפחה חרופה היינו חציה שפחה וחציה בת חורין²¹ המאורסת לעבד עברי –

And a שפחה חרופה is a woman who is half שפחה חרופה and half free woman who was מקודשת to an עבד עברי -

ועבד עברי אינו נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג כדאמר בסוף פרק המקדיש שדהו (ערכין דף כט,א) –

And an עבד עברי is not applicable only when יובל is observed as the גמרא states in the end of פרק המקדיש שדהו. This proves that the יובל was נוהג (even) בני בית שני.

תוספות responds to an anticipated difficulty:

ולא מסתבר לומר שהביאו על שבעלו שפחות חרופות בבית ראשון²² –

And it is not logical to assume that they brought these קרבנות אשם on account that they were שפחות חרופות during the בית ראשון²³ -

תוספות goes on to show that this is feasible:

כדאשכחן בסוף פרק קמא דהוריות (דף ו,א) שהביאו על עבודה זרה שעבדו בימי צדקיהו –

As we find in the end of the first פרק of מסכת הוריות that they brought קרבנות אשם in (בית ראשון) צדקיהו (at the end of צדקיהו) which they served in the days of ע"ז בני בית שני; the same can be said for שפחה חרופה. However, תוספות negates this -

דבעבודה זרה אשכחן דנחשדו אבל על שפחה חרופה לא אשכחן דנחשדו –

¹⁸ It should be noted that many ראשונים disagree with this שיטת ר"ת. See אמ"ה # 289, etc.

¹⁹ The גמרא there cites a פסוק which states: עזרא י, יט in פסוק אשם שפחה חרופה. However, the גמרא there make a דרשה that they all brought an אשם שפחה חרופה (which is brought from the אילים).

²⁰ See ויקרא (קדושים) יט, כ-כב.

²¹ For instance two partners owned a שפחה חרופה and one partner set her free, making her a חורין בת חציה וחציה שפחה חרופה.

²² Were we to assume this then here would be no proof that the יובל is נוהג (even) בני בית שני.

²³ This refutation assumes that there may have been people who were בני בית ראשון and they lived and brought their שפחה חרופה אשם in the beginning of בני בית שני.

For regarding ע"ז we find that the בני ישראל in the בית ראשון were suspect of serving ע"ז,²⁴ however, regarding שפחה חרופה we do not find that they were suspect during בית ראשון. Therefore it is logical to assume that the שפחה חרופה was brought for their current transgressions.

בית שני נהגג יובל was during תוספות offers an additional proof that

ועוד דהא נהג בתי ערי חומה²⁵ בבית שני כדתנן במסכת ערכין (דף לא, ב) –

And furthermore, for the rules of בתי ערי חומה were in effect in בית שני as we leant in a משנה in ערכין –

ומייתי לה לקמן במי שאחזו (דף עז, ב) בראשונה היה נטמן²⁶ התקינו כולי²⁷ –

And the גמרא cites this later in משנה גמרא, 'initially the buyer of a בית עיר would hide; so הלל הזקן²⁸ instituted, etc.

ואמרינן נמי בסוף המקדיש שדהו (ערכין כט, א) דבתי ערי חומה אין נוהגין אלא בזמן שיובל נוהג.

And the בתי ערי also states that the rules of בתי ערי are applicable only during the time when יובל is נוהג. This (also) proves that נוהג בזמן בית שני יובל was

תוספות responds to an anticipated question:²⁹

ולא תיקון³⁰ הלל פרוסבול לדורו שהרי היה בזמן הבית –

And הלל did not institute the פרוסבול for his generation, for הלל lived הבית הלל -

ודהלל³¹ ושמעון גמליאל ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית ק' שנה (שבת טו, א) –

For הלל and his son שמעון, and גמליאל (the son of שמעון) and שמעון (the son of גמליאל) they conducted their נשיאות for one hundred years during בית שני -

אלא לאחר חורבן דהו ידעי דחרוב ביתא כדאמרינן בנזיר בפרק בית שמאי (דף לב, ב) –

But rather חורבן בית שני for the generations after the פרוסבול מתקן הלל was הלל, for they knew (in the days of הלל) that the המקדש בית will be destroyed as the גמרא

²⁴ There are countless פסוקים in which the נביאים exhort against ע"ז (but none regarding שפחה חרופה).

²⁵ If one sells a house in a walled city (מימות יהושע), the seller may redeem the house from the buyer up to a year from the date of the sale; afterwards it belongs to the buyer.

²⁶ The buyers would hide for the first year, so that the sellers would not be able to locate them and redeem their houses.

²⁷ הלל instituted that there was a special לשכה (office) where the seller can place his redemption money (during the first year) and reclaim his house.

²⁸ This is how it appears in the גמרא (but not התקינו משנה).

²⁹ According to the דאורייתא is שמיטת כספים, how could הלל (who lived בזמן בית שני) be מתקן a פרוסבול to go against the Torah commandment of שמיטת כספים.

³⁰ Others amend this to read תיקון. [See 'Thinking it over' # 1.]

³¹ The רש"י amends this to דהלל (without the ו').

– פרק ב"ש in מסכת נזיר states in

responds to an anticipated question:

– והא דבעי בסמוך³² לדריה תקין לאו לדריה ממש אלא לדור הסמוך אחר חורבן –

And regarding **that which** the גמרא **shortly queries**, did הלל institute the פרוסכול **for his generation only** (which seems to indicate that the פרוסכול became effective during בית שני); responds, it **does not mean actually to his generation, but rather** it meant **for the generation which followed immediately after the חורבן** – בית שני

offers an alternate explanation regarding לדריה תקין:

– **אי נמי ההיא בעיא אליבא דרבא דמשני הפקר בית דין היה הפקר**³³ –

Or you may also say; **that query** (whether לדריה תקין, meaning actually his generation) **is according to רבא, who answered** (that הלל was able to be מתקן מהפקר **is הפקר** **בי"ד**), since [משמט מדאורייתא even when it is פרוסכול

anticipates the following question:

– והא דאמר בסוף ערכין (דף לב,ב) **מנו יובלות לקדש שמיטין דמשמע דיובל לא נהג** –

And **that which** the גמרא **states in the end of ערכין**, **‘they counted יובלות in order to be שמיטין’,** which indicates that **יובל was not נוהג during** – בית שני

responds:

– היינו למאי דסלקא דעתיה התם מעיקרא דלא חזרו עשרת השבטים שגלו –

That explanation was according to what the גמרא **there initially thought that once the ten tribes were exiled they never returned -**

– ולא היו בגלות בבל אלא ב' שבטים וכשעלו בבית שני לא היו כל יושביה עליה –

And **in גלות בבל** **there were only two tribes** (יהודה and בנימין), and so when these two tribes **went up to א"י by שני**, **all its inhabitants were not in א"י** and therefore **יובל is not נוהג** –

אבל במסקנא דאמרינן דירמיהו החזירן ויאשיהו מלך עליהן נמצאו דהיו שם מי"ב שבטים –
עשרת **ירמיהו** **returned** the גמרא **states that ירמיהו** **reigned over them** (also), it turns out **to א"י** (during ראשון) **and יאשיהו** **reigned over them** (also), it turns out **to א"י** השבטים

³² לו,ב. The גמרא there queried whether הלל was מתקן פרוסכול for his generation only or for all coming generations. See 'Thinking it over' # 2.

³³ This seems to contradict what תוספות taught previously (בד"ה מי) that רבא's reply was only on the (second) question, how can the רבנן make שמיטה (but not on the first question [how can the רבנן nullify]). See אמ"ה # 332.

that there were in א"י during שני members from all the twelve שבטים -
ואף על גב שלא עלו כולם חשיב כל יושביה -
And even though that not all them went up to א"י, nevertheless it is considered
– כל יושביה עליה

בית שני by יב שבטים no ס"ד that there were no תוספות concludes with a difficulty

ומיהו קשה דזיל קרי בי רב הוא³⁴ דבעזרא מני לכל י"ב שבטים:

However there is a difficulty; for 'go, can you call him a student', for in עזרא
he mentions all the twelve שבטים (among those who were עולה to א"י), so how could have
the גמרא thought that all the שבטים were not there. תוספות does not answer this question.³⁵

SUMMARY

According to רש"י the ברייתא here compares שמיטת קרקע to שמיטת כספים and the ירושלמי compares יובל to שמיטת קרקע; however according to תוספות both the ירושלמי and our גמרא compare יובל to שמיטת כספים. The ר"ת maintains that יובל (and שמיטה) was נוהג in the בית שני מדאורייתא. The תקנת פרוסבול was for the generation(s) after the חורבן.

THINKING IT OVER

1. According to תוספות that הלל was מתקן פרוסבול for the דור(ות) after the חורבן,³⁶ what is meant when the משנה states "ו'שראה את העם שנמנעו מלהלוות זה את זה וכו'"³⁷
2. Why would הלל be מתקן פרוסבול only for the first דור after the חורבן;³⁸ why not for all the דורות?³⁹
3. Why is it (according to תוספות) that the ירושלמי refers to יובל as שמיטת יובל and to שמיטת כספים as שמיטת שביעית; while the בבלי refers to יובל as שמיטת קרקע and to שמיטת כספים as שמיטת כספים?

³⁴ This (זיל קרי בי רב הוא) is an expression used when it appears that even the most basic knowledge is lacking.

³⁵ See נה"מ (in back of the מסכת) and חידושי מהריעב"ץ.

³⁶ See footnote # 30.

³⁷ See מהר"ם שי"ף.

³⁸ See footnote # 32.

³⁹ See נה"מ.